

Κεφάλαιο Β. Τεμαχιακά στοιχεία: Διδασκαλία των συμφώνων

8η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Η διδακτική πρόταση που ακολουθεί αφορά στη διδασκαλία του ηχηρού υπερωικού τριβόμενου /γ/. Ο ήχος αυτός δυσκολεύει πολλούς αλλόγλωσσους μαθητές, π.χ. με μητρική γλώσσα την αγγλική, γαλλική, ιταλική, ρωσική, ισπανική, τουρκική, κτλ. Μια συχνή αντικατάσταση είναι η παραγωγή του στιγμιαίου [g] αντί για το τριβόμενο [γ].

Επίπεδο	Αρχάριο - Μέσο
Ομάδα στόχος	Επίπεδο A1, A2, B1, όλες οι ηλικίες
Θεματική ενότητα	Ζώα και σχήματα
Διδακτικός στόχος	Διδασκαλία του υπερωικού συμφώνου /γ/
Απαιτούμενος χρόνος	2,5-3 διδακτικές ώρες
Υλικό	Κάρτες, 7 φωτοτυπίες
Εμπλεκόμενες δεξιότητες	Κατανόηση και παραγωγή προφορικού λόγου
Τι χρειάζεται να ξέρουν οι μαθητές από πριν	Σχετικό λεξιλόγιο

Παρουσίαση

Δίνετε στους μαθητές σας το παρακάτω κείμενο (αποσπάσματα από το βιβλίο *Η τελευταία μαύρη γάτα* του Ευγένιου Τριβιζά):

**ΓΙΑ ΟΛΑ ΦΤΑΙΝΕ
ΟΙ ΜΑΥΡΕΣ ΓΑΤΕΣ!**

**ΔΙΑΒΑΤΕΣ
ΠΡΟΣΟΧΗ
ΣΤΙΣ ΜΑΥΡΕΣ ΓΑΤΕΣ!**

**ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ
ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΑΤΕΣ
ΝΑ ΞΕΠΑΣΤΡΕΨΟΥΜΕ
ΤΙΣ ΜΑΥΡΕΣ ΓΑΤΕΣ!**

**ΑΜΟΙΒΗ ΕΝΑ
ΑΛΟΓΟΠΕΤΑΛΟ
ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΓΑΤΟΟΥΡΑ**

**ΤΗ ΓΡΟΥΣΟΥΖΙΑ ΣΤΑΜΑΤΑ!
ΣΚΙΣΕ ΜΙΑ ΜΑΥΡΗ ΓΑΤΑ!**

**ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΠΑΡΑΤΑ
ΚΑΙ ΠΝΙΞΕ ΜΙΑ ΜΑΥΡΗ ΓΑΤΑ!**

**ΓΑΤΑΖΗΤΟΥΝΤΑΙ
ΟΙ ΜΑΥΡΕΣ ΓΑΤΕΣ**

**ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ
ΤΟ ΚΑΘΕ ΚΑΛΟΥ ΜΑΘΗΤΗ ΕΙΝΑΙ
ΝΑ ΓΑΤΑΔΙΔΕΙ
ΕΝΑ ΜΑΥΡΟ ΓΑΤΙ**

Μα αγατούλα μου! Δεν είναι δυνατόν να μου τα λες εσύ αυτά! Θα αστειεύεσαι. Πες μου ότι αστειεύεσαι αγατούλα μου!

Δεν είμαι η αγατούλα σου! Την είδα να χάνεται, πανέμορφη και ακατάδεκτη, πίσω από το παρτέρι με τις μαργαρίτες που κάποτε τις μαδούσε για να δει αν την αγαπάω...

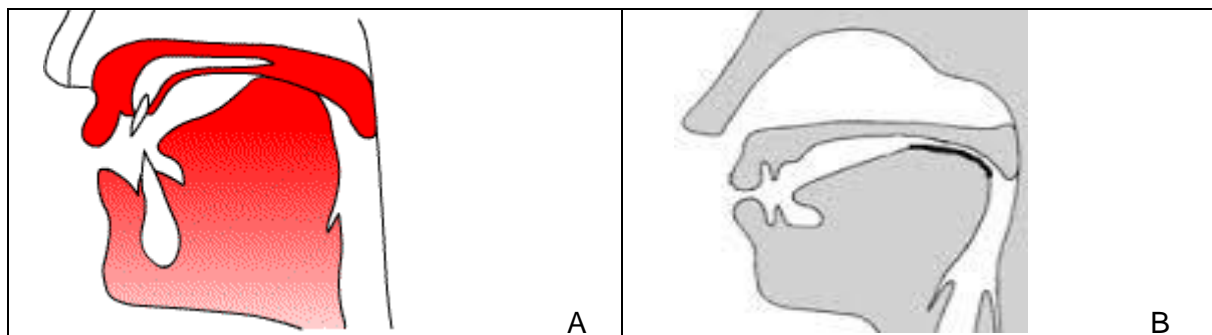
Στη συνέχεια τους κάνουν τις ακόλουθες ερωτήσεις και γράφετε στον πίνακα τις απαντήσεις:

Ερωτήσεις	Απαντήσεις
1. Από ποιο βιβλίο είναι το κείμενο;	Η τελευταία μαύρη γάτα
2. Ποια ζώα πρωταγωνιστούν;	Μαύρες γάτες
3. Τι πρέπει να κάνει ο κόσμος;	Να καταδώσει, να πνίξει, να σκίσει τις μαύρες γάτες
4. Τι θα πάρει αν καταδώσει τις μαύρες γάτες;	Ένα αλογοπέταλο
5. Ποιες λέξεις του κειμένου είναι λίγο αλλαγμένες;	Γαταδίδει, γαταζητούνται, αγατούλα
6. Πώς είναι οι κανονικές λέξεις;	Καταδίδει, καταζητούνται, αγαπούλα
7. Πώς ο συγγραφέας αλλάζει τις λέξεις;	Βάζοντας τον ήχο /γ/ όπως στη λέξη «γάτα»
8. Γιατί θέλουν να εξαφανίσουν τις μαύρες γάτες;	Γιατί πιστεύουν ότι φέρνουν κακή τύχη, γρουσουζιά
9. Πιστεύετε και εσείς ότι φέρνουν κακή τύχη;	

Κατόπιν ζητάτε από κάθε μαθητή να διαβάσει μία από τις ανακοινώσεις του κειμένου και μερικές από τις λέξεις που γράψατε στον πίνακα με τον ήχο /γ/ (π.χ. γαταδίδει, γαταζητούνται, αγατούλα). Τους ρωτάτε αν έχουν πρόβλημα στην παραγωγή του ήχου /γ/ και τους ζητάτε να πουν με ποιον ήχο τον αντικαθιστούν. Στη συνέχεια τους ζητάτε να κυκλώσουν όλες τις λέξεις του κειμένου που περιέχουν τον ήχο /γ/.

Αμέσως μετά τους εξηγείτε ότι το ηχηρό υπερωικό /γ/ παράγεται με τοποθέτηση του οπίσθιου μέρους της γλώσσας στη μαλακή υπερώα, δηλαδή στο πίσω μέρος της οροφής του στόματος, και με συνεχή ώθηση του αέρα προς τα έξω. Οι φωνητικές χορδές πάλλονται.

Μπορείτε να τους δείξετε το διάγραμμα της φωνητικής οδού για το υπερωικό /g/ (Διάγραμμα Α),

και να τους πείτε ότι η γλώσσα τοποθετείται στο σημείο που παράγουν και τον ήχο /g/ αλλά υπάρχει ένα μικρό άνοιγμα, δηλαδή η γλώσσα δεν έχει πλήρη επαφή με τη μαλακή υπερώα, και έτσι είναι δυνατή η συνεχής διαφυγή του αέρα. Μπορούν λοιπόν να τοποθετήσουν τη γλώσσα στο ίδιο σημείο με το /g/ αλλά σε λίγο πιο ανοικτή θέση (Διάγραμμα Β)¹.

Τους δείχνετε την παραγωγή του /γ/ και του /g/ στη Φωνητική Βιβλιοθήκη του εκπαιδευτικού εργαλείου *Μιλώ Ελληνικά - SpeakGreek* (<http://speakgreek.web.auth.gr/dp/el/library/choose>).

Ζητάτε από τους μαθητές να πουν άλλα ζώα των οποίων το όνομα περιέχει τον ήχο /γ/. Έχετε ετοιμάσει κάρτες με τις εικόνες των ζώων και τους τις δείχνετε κάθε φορά που βρίσκουν το αντίστοιχο ζώο. Στο τέλος τους δίνετε την παρακάτω φωτοτυπία και τους ζητάτε να γράψουν από δίπλα το όνομα κάθε ζώου.

¹ Διάγραμμα Α από το <http://thesoundsofenglish.blogspot.gr/2013/02/points-of-articulation.htm>, Διάγραμμα Β από τις εικόνες που παρέχουν οι μηχανές αναζήτησης για το υπερωικό τριβόμενο.

Φωτοτυπία 2

		γάτα
		γάιδαρος
		άλογο
		γορίλας
		γουρούνι
		παπαγάλος
		γαλοπούλα
		γαρίδα
		γαύρος
		γόπα

Τους ζητάτε να διαβάσουν τα ονόματα των ζώων φωναχτά.

Κατόπιν τους ζητάτε να σας πουν φράσεις ή παροιμίες με αυτά τα ζώα. Γράφετε μερικές στον πίνακα και τους ζητάτε να τις διαβάσουν φωναχτά. Τους ρωτάτε τι σημαίνουν και τους τις εξηγείτε, δίνοντάς τους παραδείγματα:

Γαϊδουρινή υπομονή
Σκάω γάιδαρο
Μάτι «γαρίδα»
Παπαγαλίζω
κτλ.

Πρακτική

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (1): άσκηση που επικεντρώνεται στην παραγωγή

Δείχνετε τις κάρτες των ζώων στους μαθητές και τους ζητάτε να σας πουν τα όνοματά τους. Ετοιμάζετε κάρτες με τα ονόματα των ζώων. Αναρτάτε τις κάρτες με τις εικόνες στον τοίχο και ζητάτε από τους μαθητές να βάλουν δίπλα σε κάθε εικόνα ζώου την κάρτα με το όνομά του, αφού πρώτα το προφέρουν σωστά.

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (2): άσκηση που επικεντρώνεται στην αντίληψη και την παραγωγή

Δίνετε στους μαθητές σας την παρακάτω φωτοτυπία. Τους διαβάζετε τις λέξεις «γκαζώνω, παγκάκι, αγκώνας, αγώνας, γαζώνω, παγάκι» και τους ζητάτε να τις ενώσουν με τις κατάλληλες εικόνες. Τους εξηγείτε τις άγνωστες λέξεις με τη βοήθεια της εικόνας και παραδείγματα.

Φωτοτυπία 3

	γκαζώνω
	παγκάκι

αγκώνας

αγώνας

γαζώνω

παγάκι

Κατόπιν ζητάτε από τους μαθητές να διαβάσουν φωναχτά τις λέξεις με τη σειρά που εμφανίζονται. Έπειτα τους ζητάτε να γράψουν στο τετράδιό τους τις λέξεις με τον ήχο /γ/ σε μία στήλη και σε μία διπλανή εκείνες με τον ήχο /g/.

/γ/	/g/
γαζώνω	γκαζώνω
παγάκι	παγκάκι
αγώνας	αγκώνας

Τους ζητάτε να διαβάσουν τα ζεύγη φωναχτά όλοι μαζί και στη συνέχεια χωρίζετε την τάξη σε δύο ομάδες. Ζητάτε από ένα μαθητή της μίας ομάδας να πει μια λέξη από τη στήλη με τον ήχο /γ/ και από όλη την άλλη ομάδα να πει το αντίστοιχο ζεύγος από τη στήλη με τον ήχο /g/.

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (3): άσκηση που επικεντρώνεται στην αντίληψη

Δίνετε στους μαθητές σας τη Φωτοτυπία 4. Τους ζητάτε να ακούσουν προσεκτικά τα παραδείγματα που θα προφέρετε και να αποφασίσουν αν τα ζευγάρια λέξεων που θα ακούσουν είναι ίδια ή διαφορετικά, σημειώνοντας με (✓) το αντίστοιχο τετράγωνο.

Τους διαβάσετε καθαρά τα εξής ζεύγη:

αγκαλιάζω = αγκαλιάζω

αργό = αργό

πάγος ≠ πάγκος

αγορά = αγορά

μάγο ≠ μάγκο

Φωτοτυπία 4

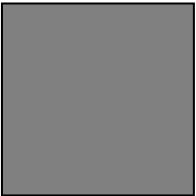
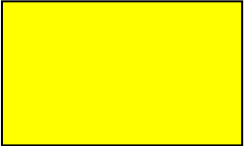
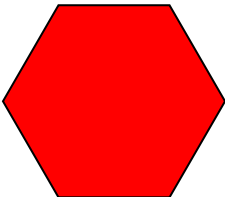
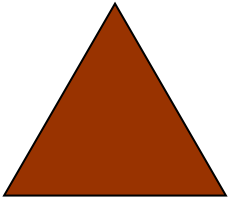
	1	2	3	4	5
=					
≠					

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (4): άσκηση που επικεντρώνεται στην παραγωγή

Μαθαίνω τα σχήματα

Ζητάτε από τους μαθητές να ενώσουν τα σχήματα με τα ονόματά τους και να τα διαβάσουν φωναχτά:

Φωτοτυπία 5

	τρίγωνο
	παραλληλόγραμμο
	τετράγωνο
	πολύγωνο

Καθοδηγούμενη δραστηριότητα (1)

Τοποθετήστε τα σχήματα

Χωρίζετε τους μαθητές σε ζευγάρια και τους δίνετε από ένα πίνακα σε φωτοτυπία (διαφορετικό για τον μαθητή Α και Β). Τους ζητάτε να συμπληρώσουν τον πίνακά τους ρωτώντας και δίνοντας στον συμμαθητή τους τις πληροφορίες που λείπουν για τα σχήματα και τη θέση τους σε κάθε κελί. Οι μαθητές ανταλλάσσουν πληροφορίες ως εξής:

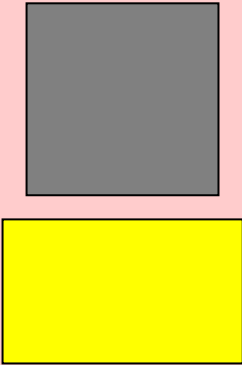
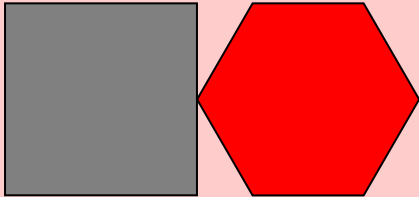
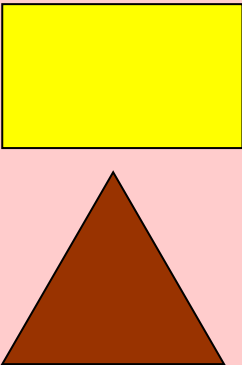
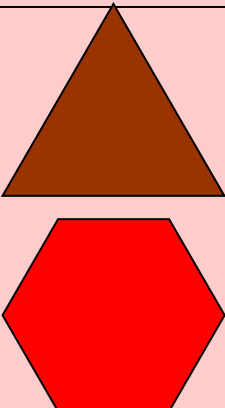
Μαθητής Α: «Τι σχήματα έχεις στο κελί Α2;»

Μαθητής Β: «Έχω ένα κίτρινο παραλληλόγραμμο επάνω και ένα κόκκινο πολύγωνο κάτω».

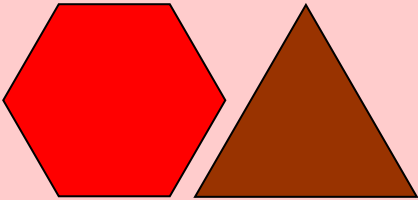
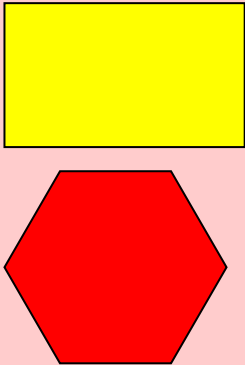
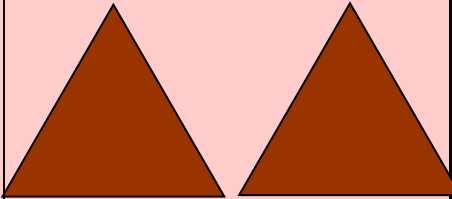
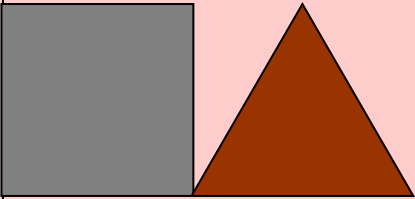
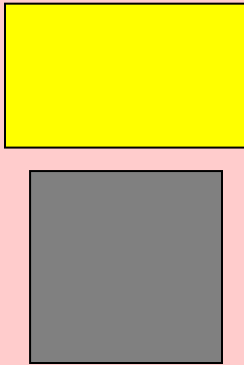
Ο μαθητής Β σχεδιάζει πρόχειρα τα σχήματα στο κατάλληλο κελί. Συνεχίζει ο μαθητής Β με τον ίδιο τρόπο και μετά εναλλάξ μέχρι να συμπληρώσουν τα κελιά.

Φωτοτυπία 6

Μαθητής Α

	Α	Β	Γ
1			
2			
3			

Μαθητής Β

	A	B	Γ
1			
2			
3			

Καθοδηγούμενη δραστηριότητα (2)

Χωρίζετε τους μαθητές σε ζευγάρια. Τους ζητάτε να ζωγραφίσουν με τα σχήματα που μάθανε μια ζωγραφιά με ένα σπίτι, ένα δέντρο και ένα αυτοκίνητο. Πρώτα ζητάτε από τον ένα μαθητή να περιγράψει με λεπτομέρεια τη ζωγραφιά του στον συμμαθητή του για να τη ζωγραφίσει και εκείνος. Μετά ζητάτε από τον δεύτερο μαθητή να κάνει το ίδιο. Στο τέλος, ελέγχουν αν οι ζωγραφιές τους είναι όμοιες.

Παραγωγή

Επικοινωνιακή δραστηριότητα (1)

Μυστήριο στον ζωολογικό κήπο

Παιχνίδι ρόλων: Χωρίζετε τους μαθητές σας σε ζευγάρια για να παίξουν παιχνίδι ρόλων.

Μαθητής Α. Δημοσιογράφος: Γωγώ Γαρέφη. Πηγαίνει στον ζωολογικό κήπο για να πάρει συνέντευξη από έναν εργάτη για τα παράξενα γεγονότα που συμβαίνουν σε μία γάτα, ένα γάιδαρο, ένα γορίλα, ένα γουρούνι, ένα παπαγάλο, μία γαλοπούλα, μία γαρίδα και ένα γαύρο. Κάθε φορά που ακούει τι έχει συμβεί επαναλαμβάνει το γεγονός με έκπληξη. Ρωτά τον πιθανό λόγο για τον οποίο συμβαίνουν αυτά τα παράξενα γεγονότα.

Μαθητής Β. Εργάτης: Γρηγόρης Γρηγοριάδης. Εξηγεί στη δημοσιογράφο τα παράξενα που συμβαίνουν σε μία γάτα, ένα γάιδαρο, ένα γορίλα, ένα γουρούνι, ένα παπαγάλο, μία γαλοπούλα, μία γαρίδα και ένα γαύρο.

Ζητάτε από τους μαθητές σας να σκεφτούν όσες πιο πολλές λέξεις με τον ήχο /γ/ μπορούν, για να περιγράψουν τι συμβαίνει, π.χ. η γάτα γουργουρίζει γιατί ο φίλος της ο σκύλος τής γαυγίζει, κτλ. Μερικές ιδέες μπορούν να πάρουν από την παρακάτω φωτοτυπία, την οποία δίνετε στον μαθητή Β.

Φωτοτυπία 7

							
Συνέχεια γουργουρίζει	Γκαρίζει πολύ σιγανά	Γαργαλάει το γόνατό του	Άρχισε να κάνει αγώνες με άλλα ζώα	Άρχισε να μιλά γαλλικά	Έχει γρίπη	Πηγάωσε	Γλείφει μια γόπα

Επικοινωνιακή δραστηριότητα (2)

Ζητάτε από τους μαθητές σας να φτιάξουν μια ιστορία με αγαπημένους τους ήρωες από καρτούν και παραμύθια των οποίων το όνομα περιέχει τον ήχο /γ/ και να την παρουσιάσουν στην τάξη (π.χ. Πέπα το γουρουνάκι, Γκαρής ο γάιδαρος, τα τρία γουρουνάκια κτλ).

Επικοινωνιακή δραστηριότητα (3)

Φράσεις και Παροιμίες με Ζώα

Ζητάτε από τους μαθητές να βρουν όλοι μαζί όσες πιο πολλές φράσεις και παροιμίες μπορούν με ζώα των οποίων το όνομα περιέχει τον ήχο /γ/, να ετοιμάσουν ένα πόστερ με τις φράσεις αυτές και τις σημασίες τους και να τις παρουσιάσουν στην τάξη.